

Jiří Vokřínek

Odpovědi sesbírány od 11. 3. do 18. 3. 2013. Verze k diskuzi je na fóru:

<https://forum.fel.cvut.cz/topic/3766/diskuze-a-odpovedi-jiri-vokrinek-kandidat-as-fel-2013/>

- 1. *Jaký je Váš názor na hodnocení vědy a výzkumu na FEL? Co si myslíte například o kategorii „funkční vzorek“, „(pseudo-)prestižní konference“, „článek v mezinárodním časopise proslulém zejména na Litoměřicku“? Jak byste postupovali u zcela jasných případů podvodu s body ve VVVS?***

Hodnocení vědy je velmi složitá věc. Funkční vzorek zde byl docela dobře vysvětlen. Asi není nutné, aby byl speciálně hodnocen. Prestižní konference je také velmi ošemetná záležitost. I přes vylepšení v podobě ověření přes databázi WoS není stav příliš uspokojivý. Kontrola pomocí WoS sice redukuje počet pseudo-prestižních konferencí, avšak (alespoň v některých oborech) diskriminuje konference, které ve WoS nejsou nikoli z důvodu kvality, ale z důvodu nezájmu organizátorů konference. WoS není nezávislou databází a proto pro náš účel funguje pouze z části. Vědci jsou v tomto případě rukojmím WoSu a bylo by chybou nepublikovat na prestižních konferencích, které momentálně nejsou indexovány. U časopisů je situace lepší díky jejich citačním indexům, které se momentálně v hodnocení vědy používají.

Na otázku o podvodu s body nelze snadno odpovědět. Lze si pod ní představit administrativní chybu, špatné pochopení metodiky, machinace při určování spoluautorů a jejich pořadí, či přímo plagiarismus. Každý případ by měl být samozřejmě pečlivě posouzen, a pokud lze prokázat, tak i náležitě trestán.

- 2. *Co by měl, podle Vás, umět absolvent bakalářského oboru na FEL (bez ohledu na specializaci oboru)?***

Obecně řečeno, absolvent bakalářského oboru by se měl velmi dobře orientovat ve své specializaci a měl by být schopen samostatně realizovat řešení zadaného odborného problému. Oproti maturantům by měl být schopen porozumět zvolené metodě (má lepší vzdělání v matematice, fyzice, své specializaci ap.) - orientuje se tedy nejen v tom co dělá ale i proč to dělá zrovna tak jak to dělá. Oproti vyšším vzděláním od něj nemusíme očekávat inovaci ve zvolené metodě či vynalézání metod nových.

- 3. *Je správné, aby byli přijímáni do doktorského studia studenti "bez peněz" - tzn. pouze na státní stipendium (< 10tis. korun měsíčně)? Pokud ne, co s tím?***

V přijímání studentů "bez peněz" nevidím velký problém. Odpovídá to nastavenému systému. Základní stipendium lze posílit pomocí standartní SGS (Studentská grantová soutěž ČVUT). Na mnoha pracovištích se mohou studenti zapojit i do výzkumných projektů a zajímavě si vylepšit finanční stránku studia (což na druhou stranu může mít negativní vliv na délku studia). Každý doktorand stojí před volbou, zda preferuje rychlost studia, nebo lepší

finanční podmínky (samozřejmě není pravidlem, že tyto dva parametry musí jít vždy proti sobě).

Doktorand který se 100% soustředí na studium má šanci vystudovat rychleji, než doktorand pracující na projektech. Samozřejmě při kombinaci s externím/nevýzkumným zaměstnáním se situace ještě zhoršuje.

4. Jaký je Váš názor na ČIIRK a zejména, zda má být součástí ČVUT / součástí FEL / nemá být vůbec ...? ¹

Myšlenka budovat excelentní vědecko-výzkumné pracoviště nemůže být sama od sebe špatná. Jsem zastáncem názoru, že kvalitní věda a výuka by měla jít ruku v ruce. Z toho mi vychází, že jako zaměstnanec FEL a kandidát do senátu nemám zájem na ČIIRK mimo FEL. K diskuzi zda má či nemá být ČIIRK na FEL bych se nyní nechtěl příliš vyjadřovat. Jsem přesvědčen, že i na FEL se dá provozovat kvalitní věda a výzkum a tudíž bych se k případné variantě ČIIRK na FEL vyjádřil až bude jasnější co a proč jeho založení přinese a jak by byl definitivně zařazen do struktur FELu.²

5. Měl by podle Vás být prof. Šebek členem Vědecké rady FEL?

K tomuto tématu nelze moc říct. Do složení vědecké rady se necítím kompetentní zasahovat.

¹ Bylo by dobré, kdyby kandidáti neodpovídali jako Pýthia typu: „kdyby, tak by“, „lepší by asi bylo, ale“ atd.

Uvítal bych také, kdyby neskončili se (správným) konstatováním, že to přímo nepatří do kompetence senátu FEL. Uvítal bych tedy jednoznačně binární odpovědi. Je totiž velice pravděpodobné, že se to dostane na pořad jednání senátu ČVUT v dubnu. Já si na to sice postupně utvářím názor, ale rád bych znal názory lidí z akademické obce, které zastupuji. V tuto chvíli třeba kandidátů do fakultního senátu. Moje reakce nakonec musí být přísně binární: Ano, ČIIRK vznikne jako součást ČVUT / Ne, nevznikne. Nemohu zvednout ruku jen napůl. Vše, co se o tom projektu dosud ví, je shromážděno mimo jiné na svých stránkách k senátu <https://math.feld.cvut.cz/olsak/senat/>. Včetně dosud předložených materiálů k tomu a záznamu z poslední diskuse, která proběhla na posledním únorovém jednání senátu. Studium těchto materiálů můžete vzít jako „rozcvičku“ a „přípravku“ do senátní praxe. Upozorňuji, že na posledním zasedání senátu byly zveřejněny nové finanční souvislosti.

Chápu, že v dubnu budeme v senátu ČVUT rozhodovat na základě dalších dodaných materiálů, které zatím nejsou k dispozici. Především je otázka, jak si ČIIRK představuje, že bude mít barák plný doktorandů, ale nebude uskutečňovat žádné studijní programy (jak příslibili jeho protagonisté). Z původních jednání to vypadalo, že bude mít kvůli tomu nějakou dohodu s FEL, nyní se zdá, že by rádi měli symetrické dohody se všemi fakultami. Přestože je tato otázka otevřena, prosím kandidáty o co nejjednoznačnější odpověď.

² To je velmi těžké. Otázky na kandidáty do senátu mají pomoci voličům k rozhodování koho volit. Jejich odpovědi nejsou v této otázce reprezentativním vzorkem názoru akademické obce, který by měl podpořit rozhodování při hlasování v senátu ČVUT. Jisté vodítko však může dát výsledek voleb.

Pokud Vás zajímá můj osobní názor (momentálně jako řadového zaměstnance FEL), tak lze vycházet z toho, že kandiduji do AS FEL. Z toho mi logicky vyplývá, že hodlám do budoucna pokračovat ve své kariéře na FEL a hájit zájmy FEL. Co se zmíněných financí týče, tak pokud lze ČIIRK mimo FEL považovat za konkurenta FEL v boji o získání těchto dotací, je třeba hájit zájmy FEL, ne? Je možné, že v budoucnu dojde k dohodám mezi ČIIRK a FEL, ale osobně se k tomu nemohu vyjadřovat, dokud neznám jejich obsah, respektive návrh.

Nepřikláním se k názoru využít nově objevený zdroj peněz na cokoli, co se zdá nejlépe připraveno a brát to jako argument pro založení čehokoli. Logika „hele peníze, nedostaneme je jinak než na projekt X“ spolu s „spustíme projekt X protože máme peníze navíc“ stojí mírně řečeno na vodě. Založení ČIIRK mimo FEL je třeba posuzovat ze strategického hlediska ČVUT, zda a jak přispěje k dlouhodobé excelenci ČVUT a za jakou cenu. Nemyslím si, že jeho případným vznikem by se na FEL přestala budovat vědecká excelence – myslím, že FEL má momentálně docela dobře našlápnuto. Nedá se bohužel ani stoprocentně odhadnout, zda případné založení ČIIRK mimo FEL naší fakultě prospěje či ublíží (tak jak se např. momentálně ukazuje, že odtržení katedry kybernetiky od katedry řízení té druhé jmenované ze střednědobého pohledu prospělo). Z pohledu ČVUT mi to připadá jako mnohem rizikovější (a dražší) experiment. Nedovedu si představit budování excelence s oddělenou vědou od výuky. Pokud bych měl tu zodpovědnost, netroufl bych si založit výzkumný ústav bez jasně daných pravidel zakotvených ve statutu ČVUT (ty zmiňované dohody napříč všemi fakultami ČVUT).

6. Jaký je Váš názor na SGS? Co byste navrhovali zlepšit?

SGS bohužel příliš nefunguje jako soutěž. Nevím, jak vypadá SGS na jiných fakultách a ani jak moc může FEL zasáhnout do jejího vnitřního fungování. V ideálním případě bych si SGS představoval jako selektivní soutěž pro podporu doktorandů zejména v prvních dvou letech studia a to zejména formou stipendií (vyšších než je současné maximum). Nepovažuji SGS za správnou formu k dofinancování jiných pracovníků, ani nákupu techniky – financování čehokoli jiného než doktorandských, příp. magisterských stipendií a adekvátnímu příspěvku na výpočetní techniku mi připadá jako plýtvání v rozpočtu „Studentské Grantové Soutěže“.

7. Je podle Vás možné použít anonymní anketu hodnocení výuky jako mnohdy jediné kritérium po trestání/odměňování pedagogů? Jak by podle Vás vypadala ideální anketa?

Současná podoba ankety se mi zdá poměrně přiměřená. Ideální by samozřejmě byla vyšší účast student, ale ta se snad bude i nadále postupně zvyšovat. Není mi známo, jaký mají její výsledky vliv na trestání a odměňování pedagogů. To je v kompetenci vedoucích pracovišť a částečně programových/oborových garantů a rad. Věřím, že anketa jako taková je dobré vodítko, avšak nikoli jediné, pro všechny, kteří mají možnost ovlivnit kvalitu výuky.

8. Jaké konkrétní kroky byste navrhli, aby se zlepšila prezentace FELu, tak abychom přilákali dostatek kvalitních studentů? Jak byste lákali cizince ke studiu v ČR?

- Důraz na prezentaci na středních školách a to nejlépe akcemi samotných studentů.
- Lepší propagace výzkumných výsledků a průmyslových spoluprací.
- Otevřené semináře s úspěšnými bývalými absolventy a jejich propagace.

Cizince lze lákat přes kvalitní výměnné akce typu Erasmus. Podmínkou pro jejich větší počet je však vybudování zázemí pro plnohodnotnou výuku v angličtině. Nikoli jen vypsat a doufat že se nepřihlásí, ale např. celý studijní program/obor vyučovaný v angličtině. Tím se setře rozdíl mezi česky a anglicky studujícím studentem a tím i lepší reputace studia v zahraničí. Druhou cestou je investovat do začlenění zahraničních studentů do českého studia formou lepší české jazykové průpravy.

9. Kdyby se opakovala historie a Vy byste stáli před volbou děkana z tria Ripka / Šimák / Spaanenburg. Kdo by dostal Váš hlas?

Při minulé volbě jsem před touto volbou nestál. Jelikož se historie neopakuje a nikdo nemůže fundovaně spekulovat, kam by se ubírala, pokud by byl zvolen jiný děkan, můžu odpovědět pouze takto: Pokud bych stál znovu v té samé situaci jako v historii, rozhodl bych se úplně stejně. A to z toho důvodu, že bych se ani poprvé nerozhodoval náhodně, ale na základě informací a argumentů.

Pokud měl dotaz směřovat na hodnocení současného děkana, tak mohu říct jen to, že momentálně nevidím důvod k jeho odvolání (v případě, že bych o tom jako možný senátor

měl rozhodovat) a úspěšnost jeho působení v roli děkana ukáže až čas. Zatím si myslím, že je na dobré cestě.

10. Jak vidíte FEL v roce 2020?

V roce 2020 se FEL pomalu vzpamatoval z masivního propadu studentů. I přes málo uchazečů si FEL drží statut výběrovosti a kvality. Do prvního ročníku na FEL nastupuje rekordních 30% zahraničních studentů se stále stoupajícím zastoupením uchazečů ze západní Evropy. Je běžnou praxí, že do magisterského studia se hlásí držitelé bakalářských titulů z prestižních univerzit z celé Evropy. U doktorandského studia počet zahraničních uchazečů poprvé přesáhl 50%. FEL se pomalu stává uznávanou institucí s kvalitní výukou a výzkumem. O institucionální postdoktorské pozice je zaznamenán stoupající zájem z celého světa.

Utopie? A máme jinou možnost?

11. V Kariérním řádu se často skloňuje spojení "pobyt v zahraničí". Jak by podle Vás takový zahraniční pobyt měl vypadat v případě akademiků a v případě doktorandů? Je například Erasmus dobrou volbou pro doktorandy?

Zahraníční pobyt považuji za věc přínosnou. Je věcí přijímací či hodnotící komise, aby absolvovaný či chybějící zahraniční pobyt vzala řádně v potaz. Nejsem zastáncem názoru nahlížet na zahraniční pobyt jako binární pravidlo „máš, tedy jsi lepší, než nemáš“. Já osobně jsem neabsolvoval pobyt ve skloňovaném rozsahu, ale mé zkušenosti se zahraničními pracovišti jsou různé. Ano, jsou pracoviště, kde to opravdu stojí za to, jsou taková, kde je to přínosné, ale jsou i taková kde to není dobře investovaný čas (a to z různých důvodů, které nemusí být navenek snadno rozpoznatelné – např. náhlý odchod špičkového experta z pracoviště, apod.). Binární hodnocení pobytu tyto rozdíly stírá a otvírá prostor pro spekulace a machinace s formálními pobyty. Zároveň je toto pravidlo, bráno slepě podle definice, diskriminující pro české absolventy.

Erasmus je pro doktorandy dobrou volbou. V doktorském studiu je dobré vycestovat v rané fázi studia, nebo naopak na jeho konci. Cílové pracoviště by se samozřejmě mělo zabývat tématikou blízkou práci doktoranda. U akademických pracovníků se zahraniční pracoviště skloňuje v podobě prestižní, avšak je třeba si uvědomit, že prestižní pracoviště nerostou na stromě. Je také rozdíl, mezi prestižní univerzitou, prestižním pracovištěm a skupinou prestižní v nějakém oboru. V tomto členění mohou být obrovské rozdíly. Pro naši českou kotlinu je zajímavé podívat se na dobrou zahraniční univerzitu už kvůli zkušenostem s rozdíly fungování zahraničních univerzit oproti těm českým.

Přínosem pro akademika by tedy mělo být (i) poznat systém a styl práce a (ii) rozvinout svou odbornou stánku a navázat užší kontakty. Například pobyt na pracovišti, se kterým daný akademik již léta spolupracuje, nedává valný smysl.

12. Co říkáte opakovaně špatnému umístění ČVUT v mezinárodních žebříčkách – odpověď prosím zaměřte na FEL? Čím se FEL nejvíce liší od fakult v civilizovaných zemích a o jakou hlavní změnu byste v senátu usilovali, aby se jim FEL co nejdříve alespoň trochu přiblížila?

Dle <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2012> je v celkovém pořadí ČVUT na místě 501-550. Dále namátkou Masarykova univerzita na 551-600, VUT Brno na 601+, Karlova univerzita na krásném 286. místě (vybráno namátkou). Nemám přesná čísla, ale situace ČVUT má myslím zlepšující se tendenci.

Pokračovat k lepšímu hodnocení lze jen zvýšením tlaku na kvalitu, více prestižních vědeckých výstupů, více zahraničních studentů, více zahraničních pedagogů ... prostě tlak na excelenci ve vědě i výuce. Oproti „civilizovaným“ zahraničním fakultám na FEL postrádám kvalitní systémovou podporu pro studium a práci v angličtině a dále nedostatek institucionálních rozvojových financí (doktorandská stipendia, post-doc pozice, atp.). Tyto dvě komponenty považuji za nosné a zatím je vnímám spíše jako nezávislou snahu jednotlivých pracovišť než jako strategii FEL.

13. Na jaké zahraniční škole jste pracovali/studovali a jak dlouho? Proč ne? Případně: Co vám to přineslo?

Na žádné. Proč? Na to není jednoduchá odpověď, takže to více rozvíjet nebudu.

14. Co si myslíte o plagiátorství, citačních bratrstvech, množení vlastních výsledků kopírováním, generování pseudo-výsledků jen kvůli penězům z RIV a podobných tricích obecně a zejména, pokud se jich dopouští senátor?

Ani student, ani akademický pracovník by se takového jednání dopouštět neměl a měl by být adekvátně postihován. Na rozdíl od státní politiky negarantuje senát žádnou imunitu. V případě prokázaného prohřešku by takový senátor zřejmě neměl v AS nadále působit – počítám ale, že ve vážných případech takový člověk stejně opustí akademickou obec, čímž by měl opustit i senát. Bohužel etické povědomí není na FEL zatím příliš silné, počínaje studenty a jejich přístupem k např. semestrálním pracím a konče tristními případy akademických pracovníků.

Většina popsaných prohřešků je výhodná v situaci, kdy o dobrém či špatném vědeckém výkonu rozhoduje jeden časopis, či pár lokálních konferencí. Se vzrůstajícím průměrem vědeckých výkonů tyto praktiky ztratí na síle. Plagiátorství je zásadní prohřešek a se vzrůstající kvalitou časopisu/konference klesá šance opublikovat plagiát, či již publikovanou práci. Generování pseudo-výsledku je věcí vnitřní kontroly FEL. Citační bratrstva jsou asi nejhůře identifikovatelný prohřešek, ale kvalitní vědecká práce je v počtu citací snadno „převálčuje“.

15. Má se FEL zaměřit na kvalitu nebo na kvantitu (ve výuce, ve výzkumu, ...) a co byste pro to udělali?

V současné době se na kvantitu zaměřit nelze i kdybychom chtěli. Jediná cesta pro FEL je v kvalitě. Pokud uvažujeme, že momentálně nastupují studenti narození +- r. 1994, čeká nás asi 10-ti leté období, kdy se bude hlásit zhruba o 25% méně studentů. Pokud již nyní máme pocit, že je studentů málo, tak by orientace na kvantitu měla za následek drtivý propad v kvalitě studentů. Odvažuji si tvrdit, že by došlo k nenávratnému poškození prestiže FEL a poklesu zájmu té kvalitnější skupiny uchazečů. V roce 2023 by pak FEL měl sice možnost stát se opět masovou univerzitou, ale kvalitu by již těžko prosazoval. Nutno podotknout, že současný počet uchazečů o studium je srovnatelný s počtem, který nás čeká ve zmíněném roce 2023 a více studentů na českém „trhu“ nebude ještě minimálně 30 let (data čerpána z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/narozeni_a_zemreli_v_letech_1950_2011).

Pokud si má FEL udržet/budovat kvalitu a tradici měřitelnou v dlouhodobém měřítku, musí se přeorientovat v moderní vědeckou instituci. Tento přerod musí být tak rychlý, jak rychlý byl demografický propad kolem roku 1995. Kvalitní vědci jsou schopni „přežít“ nezávisle na počtu studentů, ale ke své práci potřebují ve svém okolí kvalitní studenty a hlavně doktorandy. Dobře nastavený tlak na kvalitu umožní překlenout následné desetileté období a pak nadále se zvýšeným počtem uchazečů o studium zaměřit k opravdu prestižnímu mezinárodnímu statutu.

16. Jak hodnotíte úroveň znalostí angličtiny u absolventů FEL? Vzhledem k tomu, že absolvování zkoušky A2 nevyovídá nic o tom, zda daný student je schopen pochopit text (alespoň podle mých zkušeností), natožpak stvořit anglickou větu, nebylo by možné zavést nějaký nezávislý test organizovaný/placený školou, např. TOEFL?

Úroveň angličtiny absolventů není dobrá. Někteří si troufnou na psaní bakalářské či diplomové práce v angličtině, ale narážíme pak na kvalitu. Mnohdy je to jejich první obsáhlejší text, a pokud je psán ve stresu, jak tomu u závěrečných prací často bývá, je výsledek rozpačitý. Myslím, že nezávislý test je dobrá varianta, ale to znamená velké změny ve výuce jazyků na FEL. Zároveň ani takový test není samo spásný.

Pro zvýšení praktických znalostí je nutné zvýšit důraz na angličtinu v odborných předmětech. Pokud chceme mít absolventy schopné pracovat v anglickém prostředí, musíme to po nich chtít již v rámci studia (částečně již adresováno nedostupností českých studijních materiálů). Pokud student bude již v průběhu studia pracovat s materiály v angličtině, odevzdávat zprávy v angličtině (zejména tam kde se vyžaduje forma článku nebo reportu ze semestrální/projektové práce) a nakonec napíše anglicky závěrečnou práci, nebudeme se za něj muset stydět. K tomuto bych pak viděl nezávislý test jako výborný doplněk (samozřejmě s adekvátní přípravou v rámci A1/A2).

17. Na kterou problematiku, kterou senát fakulty obvykle řeší, byste se chtěl/a zaměřit?

Momentálně na tuto otázku nedokážu stručně odpovědět.

18. V jakých senátních komisích byste chtěl/a pracovat?

Nejbližší je mi věda a výzkum a pedagogická komise (čerpáno ze seznamu na <http://www.fel.cvut.cz/senat/onas>).

19. Jak vnímáte rozdíl mezi pojmy „věda“ a „výzkum“? Víte, jaký je rozdíl mezi základním (batadelským) výzkumem, výzkumem aplikovaným, vývojem, aplikací?

Podle mého názoru se věda zabývá obecně poznáním, výzkum se pak snaží odpovědět na konkrétní otázky. Základní výzkum si představuji jako výzkum mířící na základní otázky bez ohledu na použitelnost či praktičnost výsledku. Je motivován chybějící znalostí nikoli potřebou něco vyřešit. Aplikovaný výzkum se pak soustředí na praktické otázky. Např. jak to udělat aby se nám auta nesrazila, či jak zvýšit kvalitu řešení a dobu výpočtu nějaké úlohy. Jako vývoj pak lze označit implementace výsledků aplikovaného výzkumu ve formě např. softwarové knihovny. Aplikace je pak konkrétní produkt využívající výzkumných výsledků v reálném prostředí. Někde mezi tím, se nachází ještě výzkumné prototypy, mířící na ověření výsledků aplikovaného výzkumu. Ty jsou často chybně považovány za aplikaci a to bohužel jak akademiky, tak i veřejností.

20. Problém: daňový poplatník prostřednictvím státu platí vědecké a výzkumné aktivity. Když to dělá, potřebuje metriku a mechanismy, jak ty peníze co nejlépe rozdělit, protože sám nepozná, co je v této oblasti dobré a co ne. Je současný způsob rozdělování financí od státu „na vědu resp. výzkum“ vyřešen optimálně? Pokud ne, jak by se to dalo dělat jinak?

Jako objektivní metriku lze považovat peer-review na mezinárodní bázi. Stát si momentálně pomáhá externími metrikami, což není úplně hloupý způsob. Daňového poplatníka ale spíše zajímá dlouhodobá kvalita školství a ta je měřitelná mezinárodními žebříčky škol, zájmem o absolventy a zájmem uchazečů.

Jednoduchá technika jak to dělat správně podle mě neexistuje. Vědecké aktivity napříč všemi obory jsou těžko porovnatelné a vstupují do toho i dlouhodobé strategické cíle státu.

21. Sledujete vývoj kolem novely zákona o vysokých školách? Jaký k tomu máte názor?

Momentálně nesleduji.

22. Jaké největší problémy ve výuce vnímáte a jakým způsobem by se podle Vás měly řešit?

Nedostatek kvalifikovaných pedagogů a garantů v některých oborech – řeší se tlakem na kvalitu vědy a výzkumu a kariérní postup.

Nízká provázanost výuky s výzkumnými aktivitami a průmyslem – řeší se snahou přilákat experty ze zahraničí a z průmyslu k alespoň částečnému podílu na výuce. Je třeba více přiblížit semestrální práce, studentské projekty a závěrečné práce výzkumným aktivitám.

23. Jak budete v případě svého zvolení komunikovat s akademickou obcí? Budete například o dění v senátu informovat na svých stránkách, budete využívat diskuzní fórum,...?

Budu využívat diskuzní fórum. Uvažuji i o zřízení blogu. V případě zájmu ze stran akademické obce počítám s otevřenou a pravidelnou komunikací.